

شنبه يك چیزهایی نوشته منجمله میگوید مجلس با حضور ۵۳ نفر تشکیل شد (مجلس ما) در صورتیکه این طور نبوده و ۵۵ نفر بوده ثانیاً در موضوع اعتبار نامه بنده میگویند که آقای حاج اسدالله به اعتبارنامه بنده اعتراض کردند. اما باوجود اعتراض اعتبارنامه بنده با کثرت تصویب شد.

البته تصدیق میفرمائید که اینطور مطالب در خارج بواسطه بی دقتی مخبرین (نه بواسطه جهات دیگر البته تصدیق میکنم که هیچ غرض شخصی در بین نیست).

ممکن است سوء اثراتی کند. بدیهی است موافق نظامنامه داخلی اگر نسبت بیک راپورتی اعتراضی بشود (مثل اینکه امروز همینطور شد و ملاحظه فرمودید) در آن جلسه نسبت به آن اعتبارنامه مذاکره نمیشود و موکول به جلسه دیگر میشود. چطور میشود که معترضی نسبت به اعتبارنامه بنده بوده و معذالک مجلس در همان جلسه رأی گرفته باشد.

باین جهت بنده لازم دانستم که خلاصه آن موضوعات را به آقایان تذکردهم و همچنین در آن روزیکه آقای سلیمان میرزا در نطق مفصل شان بیاناتی فرمودند يك قسمت از آنها حذف و در قسمت دیگر زیادی نوشته شده و راجع به جمله مختصری که بنده عرض کردم يك تعریفاتی شده.

لهذا بنده از مقام ریاست تقاضا میکنم که يك فکر اساسی برای حل این موضوع بفرمایند که در آتی همه روزه ما محتاج به تصدیق یا تکذیب یا توضیح نشویم.

رئیس - فکر اساسی شده است مجلس يك مطبوعه روزنامه خواهد داشت که تمام مذاکرات بطور تفصیل در آن روزنامه طبع و توزیع خواهد شد. ولی موقوف باین است که هیئت رئیسه دائمی معین شود. چون این کارها از حدود اختیارات رئیسه موقتی خارج است. بملاوه شخصی معین خواهد شد که همه روزه جراید را بخواند و این قبیل مطالب را تذکر بدهد که برای روز بعد اصلاح و تصحیح نمایند. پس از اینکه هیئت رئیسه دائمی معین شد لایحه برای تأسیس روزنامه و مجاز لازم آن به مجلس خواهد آمد.

اگر تصویب فرمودند آن روزنامه تصویب میشود و این معایب مرتفع خواهد شد دیگر کسی اظهاری ندارد چه (گفته شد خیر) پس جلسه را ختم می کنیم.

سردار معظم - جلسه عصر است ۰۹
رئیس - بلی.

(مجلس نیم ساعت قبل از ظهر ختم شد)

جلسه ۱۱

صورت مشروح مجلس عصر یوم سه شنبه

۱۷ برج اسد ۱۳۰۰ مطابق ۴

ذی حجه الحرام ۱۳۳۹

مجلس نیم ساعت قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید.

رئیس - صورت مجلس امروز صبح چون هنوز حاضر نشده لهذا در جلسه بعد خوانده خواهد

شد در جلسه شنبه چون یک نفر از آقایان نمایندگان در موقع اخذ رأی از مجلس خارج شده بودند و آقایان منشیان ملتفت نشده بودند لذا آرائی که در باره پنج نفر از آقایان نمایندگان گرفته شده باطل است و بایستی تجدید شود آن پنج نفر عبارتند از آقایان تدرین - سلیمان میرزا - عمید السلطنه - عدل السلطنه و آقای سردار معظم کردستانی آقای سردار معظم (اجازه نطق)

سردار معظم خراسانی - بنده عرضی ندارم راپورتها را باید بخوانند.

رئیس - راپورتها خوانده شده آقای آقا سید یعقوب (اجازه نطق) آقا سید یعقوب راجع به آقای تدرین فرمودند عرض میکنم که در موقع رأی بنمایندگی ایشان عده تمام بود بعد از آن رفتند بیرون بنده حاضر بودم و میدانم بعد از اینکه رفتند عده از حد نصاب خارج شد.

رئیس - گمان میکنم که تکلیف بنده این است که اخذ آراء نسبت بنمایندگی هر پنج نفر باید تجدید کنم فعلاً اعتبار نامه و نمایندگی آقای تدرین مطرح.

کسی مخالف نیست؟ (گفتند خیر) آقایانیکه نمایندگی ایشان را تصدیق میکنند قیام نمایند (اکثر قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد راجع به آقای سلیمان میرزا رأی میگیریم.

امیر ناصر - چون بنده مخالف بودم در جلسه قبل متأسفانه حضور نداشتم مخالفت بنده اظهار نشده است لذا حالاً عرض میکنم که مخالفم.

رئیس - می ماند برای جلسه دیگر - راجع به آقای عدل السلطنه مخالفی نیست (گفته شد خیر) رأی میگیریم آقایانیکه نمایندگی ایشان را تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام کردند)

رئیس - تصویب شد رأی میگیریم بنمایندگی آقای عمید السلطنه مخالفی هست (اظهاری نشد) مخالفی نیست آقایانیکه نمایندگی ایشان را تصدیق میکنند قیام نمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. رأی میگیریم بنمایندگی آقای سردار معظم کردستانی اعتراضی دارید (اظهاری نشد) پس اعتراضی نیست آقایانیکه نمایندگی ایشان را تصدیق میکنند قیام نمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد موضوع نمایندگی آقای مدرس مطرح است صبح قرار شد در این جلسه رأی گرفته شود.

آقای حاج آقا - مخالف هستید.

حاج آقا - خیر مخالف نیستم.

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه نطق) سلیمان میرزا - بنده چنانکه صبح هم خدمت آقایان عرض کردم بدواً میخواستم بعضی توضیحات راجع به این انتخاب بدست بیاورم و پیشنهاد کردم که چند ساعتی مهلت بدهند تا دوسیه این انتخاب را با دقت مطالعه کنم و بالاخره این پیشنهاد را در رأی دوم آقایان قبول و چند ساعتی به بنده وقت دادند

و بنده مطالعات خود را در شعبه کردم و این مسئله اداری دو قسمت است یکی راجع به جریان انتخابات تهران در آن موضوع هیچ صحبتی ندارم زیرا که جریان تمام انتخابات دوازده نفر که بالاخره بر میگردد بعدم قبول آقای نواب و نمایندگی آقای مدرس در حکم واحدند چنانکه مجلس يك عده از این و کلاه را تصویب کرده آقای مدرس هم به حکم همان قاعده در حقیقت تصویب شده هستند فقط مطالبی که راجع به شخص ایشان است در این انتخابات است با وجود تمام صلاحیت و صحت و صداقت و خدمتی که در دوره مشروطیت کرده اند و همه مشهود است فقط اینجا چند مسئله کوچک قانونی هست و گمان میکنم يك روزی هم آقای سردار معظم برای تذکر فرمودند که در آتی امثال این قبیل چیزها در موضوع انتخابات پیدا نشود (گویا در موضوع شستن آراء کن بود) که فرمودند یادآوری میکنم که بعدها این قبیل ترتیبات جریان پیدا نکنند بنده هم برای تذکر چند مسئله است عرض میکنم اول اینکه وقتیکه راپورت شعبه را آقایان بدقت ملاحظه فرمایند شعبه مسئله را راجع کرده بماده چهارم نظامنامه داخلی و ماده ۱۴۷ در صورتیکه آقایان بدقت بماده چهارم رجوع بفرمایند ملاحظه خواهند فرمود که ماده چهارم راجع برسدگی در اعتبارنامه است بهیچ وجه موضوع استعفا و رسیدن شخصی که بعد حائز اکثریت مجلس باشد نیست و همچنین ماده ۱۴۷ راجع است باینکه اگر در ضمن رسیدگی به انتخابات یک نفر نماینده استعفا بکنند مانع از رسیدگی به اعتبارنامه اش نیست هر چند شعبه يك ماده از قانون انتخابات را مستند قرار داده که کاملاً مناسب با این موضوع است ظاهراً ماده ۲۳ باشد (گفته شد ماده چهل و سوم است) بهر حال باین ماده راجع شده و کاملاً صحیح و مطابق با این موضوع است یعنی اگر يك نماینده قبل از گذشتن اعتبارنامه اش استعفا کرد بشخص بعد که حائز اکثریت است انتخابات تعلق میگیرد در این مسئله فقط يك چیزهایی محض تذکار یاد آوری میشود یکی اینکه بعد از آنکه آقای نواب قبول و کالت فرموده اند مطابق ترتیب مطلب بر میگردد اول به مرحوم آقا سید حسین اردبیلی و بعد به مرحوم حاجی محمد تقی شاهرودی اما در آن تاریخ که مرحوم ملاء السلطنه این تلگراف را به آقای نواب کرده اند و پیشنهاد کرده اند که خوبست شما در شغل خود باقی بمانید در ذیل آن تلگراف یادآوری فرموده اند در صورتیکه شما قبول نفرمائید آقای آقا سید حسین اردبیلی بعد از شما نماینده خواهند بود معلوم میشود در آن تاریخ آقای آقا سید حسین اردبیلی حیات داشتند پس از اینکه این تلگراف از طرف آقای نواب مخابره شد به آقای سید حسین اردبیلی رجوع شده یا نشده این يك مسئله ایست که بنده نمیدانم و سؤال میکنم اینها سؤالاتی است از روی استفسار میکنم و دیگر داخل

در تذکره نخواهم شد آیا هیئت وزراء از مرحوم آقا سیدحسین اردبیلی و بعد از مرحوم حاج محمدتقی شاهرودی سؤال فرمودند یا خیر بعلاوه مطابق دوسیه که بنده رجوع کرده ام بعد از حاجی محمد تقی شاهرودی نوبت میرسد به آقای ملک الشعراء و حکومت حقا باید به ایشان رجوع بکنند آیا رجوع کرده است یا نه بعد از آقای ملک الشعراء مطلب برمیگردد به حاج آقا شیرازی مطابق آن دوسیه که بنده در شعبه دیدم آیا بایشان رجوع کرده اند یا خیر؟ در صورتیکه باین دو نفر آقایان که الان در مجلس حاضر هستند رجوع شده باشد و قبول نکرده باشند نوبت به آقای مدرس میرسد و از اینها گذشته فقط يك مسئله در اینجا هست که بنده با کمال ارادت که به آقای مدرس دارم هیچ نمی پسندیدم که در موضوع انتخاب ایشان این صحبت یادگار بماند و آن این است که انجمن نظارت طهران بعد از اینکه تلگراف را ملاحظه و مطالعه کرده اند اینطور رأی داده اند که با این تلگراف نمیتوانند حکم قطعی بکنند که آیا آقای نواب قبول کرده اند یا رد نمودند این را دانسته اید که برای گذراندن اعتبار نامه يك تلگراف مجددی به آقای نواب بشود و از ایشان سؤال کنند و ایشان صراحتاً جواب دهند چقدر خوش حال میشدم و میسندیدم که در ظرف این مدت آن تلگراف میشد که امروز داخل چنین صحبتی راجع بشخص بزرگوارى مثل آقای مدرس نمیشد و اعتبار نامه هم میداشتند و با بودن اعتبار نامه صحبت میشد بهر حال اشکال انجمن نظار برای این مسئله است و مکرر این مسئله خاطر نشان هم شده و مطلبی است واضح لکن حکمیت هر مسئله منوط به رأی اکثریت مجلس است در صورتیکه اکثریت مجلس همین رسیدگی شعبه و نتیجه قطعی که شعبه از تلگراف گرفته کافی میدانند و محتاج به تلگراف های دیگر نمیدانند و بمباراة آخری موافق هستند و مطابق رأی قطعی شعبه رأی میدهند دیگر در این موضوع بحثی واقع می میشود فقط چیزی که هست این است که بهتر این بود در این مدتی که داشتیم بتوسط وزارت داخله یا وزارت خارجه تلگرافی مخابره میشد و امروز نسبت به آقای مدرس بنده این دوسه کلمه را هم راجع بانتخاب ایشان عرض نمی کردم

آصف الممالک - بطوریکه در راپورت هم عرض شده بود وزارت داخله تلگراف اولیه آقای نواب و تکلیف شفلی که آقای علاءالسلطنه بایشان کرده بودند و ایشان پذیرفته اند حاکی از استغفای ایشان دانسته و محتاج ندیده که در تانی بایشان مراجعه بشود شعبه هم وقتی مراجعه میکرد تلگراف آخری آقای نواب رسیده بود و کاملاً شعبه استغفای ایشان را از آن تلگراف استنباط کرده و راپورت داد اما اینکه میفرمائید مطابق ماده چهارم باید به اعتبار نامه رسیدگی کرد و آقای مدرس اعتبار نامه ندارند و اگر ملاحظه فرمایند ماده چهارم تنها راجع به مسئله اعتبار نامه نیست و ماده چهارم می نویسد که

شعبه رسیدگی به اعتبار نامه و صورت مجلس هر دو میکند و نظر باینکه صورت مجلس انتخاب حاکی از انتخاب آقای مدرس بوده است از جهت شعبه حق داشته است بموجب همان ماده به نمایندگی آقای مدرس رسیدگی کند (گفته شد صحیح است) اما راجع به مراجعه نشدن به آن دو نفر آقایانیکه بعد از آقای مدرس حائز اکثریت بوده اند اولاً آقای سید حسین اردبیلی مقارن همان اوقاتیکه جواب آقای نواب میرسد ایشان مرحوم میشوند و وزارت داخله گویا مجال از اینکه استعلام و مراجعه بکنند پیدا نکرده بود حاج محمد تقی هم در طهران نبوده یا راه مخابره مسدود بوده یا اینکه چون اغلب انتخابات در يك حال فترتی بوده و مسکوت مانده است این مسئله هم همانطور بحال سکوت مانده است و به مرحوم حاج محمد تقی هم مراجعه نشده است و بعد از چندی که بنای افتتاح مجلس شده در تانی مراجعه به آقای نواب کرده اند و این در وقتی بوده که آقا سید حسین و حاجی محمد تقی هر دو مرحوم شده بودند اما راجع به آقای ملک الشعراء اگر چه يك مراجعه به ایشان نشده و استغفائی هم نبوده ولی شعبه من باب احتیاط مراجعه بایشان کرده و ایشان چون قبول نمایندگی بجنورد را کرده بودند خودشان قبول کردند که از نمایندگی طهران استعفا بدهند بدین جهت شعبه محتاج نبود دیگر در این باب اشاره بکند و اما راجع به آقای حاج آقا که میفرمائید بنده گمان نمیکنم که آقای حاج آقا از حیث آراء بر آقای مدرس مقدم باشند اگر در این ستونیکه ملاحظه فرمودید مقدم نوشته شده است اشباهاً نوشته شده اگر بعد مراجعه بفرمائید خواهید دید که آقای مدرس مقدم هستند.

رئیس - آقای زنجانی مخالفید؟

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - خیر بنده

توضیحی دارم جزو انجمن نظار بوده ام باید اطلاعات خود را توضیح بدهم مخالف نیستم باید توضیحاتی عرض کنم.

رئیس - یا باید مخالف باشید یا موافق پس دیگر مخالفی نیست.

آقا میرزا ابراهیم قمی - بنده توضیح دارم اجازه میفرمائید.

رئیس - چه توضیحی دارید.

میرزا ابراهیم قمی - چون انجمن نظار اشتباه کرده اند باید توضیح بدهم.

رئیس - کسی توضیح نخواسته است در چند روز قبل مذاکره شد که باید رعایت نظامنامه بشود و بحال چندان رعایت نظامنامه نشده و دلائلی داشته که بخود آقایان هم عرض کردم اما بعد ها باید مطابق نظامنامه رفتار شود آقایان باید موافق باشید یا مخالف با اسم توضیح نمیشود تکلم کرد (جمعاً تصدیق کردند) رأی میگیریم به نمایندگی آقای مدرس - آقایانیکه نمایندگی ایشان را تصدیق می نمایند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد آقای حاج شیخ اسدالله (احضار برای قرائت راپورت آقای حاج شیخ اسدالله راپورت شعبه ششم را بمضمون ذیل قرائت نمودند) راجع بانتخاب آقای نصیر دیوان از حوزه انتخابیه کرمانشاهان همان است که در راپورت شماره ۱۱ به مجلس تقدیم شده و در خصوص صلاحیت آقای نصیر دیوان مطابق اسناد و تلگرافات و تحقیقاتیکه شعبه نموده صلاحیت ایشان معلوم و صحت نمایندگی آقای نصیر دیوان را از حوزه کرمانشاهان شعبه تصدیق مینماید.

رئیس - راجع بوکالت آقای نصیر دیوان مخالفی هست یا خیر (گفته شد خیر) رأی میگیریم آقایانیکه نمایندگی ایشان را تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد مطلب دیگری در دستور نیست اعتبار نامه هائی که امروز قرائت شد برای فردا حاضر نخواهد بود و بموجب نظامنامه ۲۴ ساعت قبل از وقت باید طبع و توزیع شود مجبوراً جلسه میماند برای پس فردا صبح.

مجلس يك ساعت و ربع از شب گذشته ختم شد

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملک

جلسه ۱۲

صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه ششم ذی حجه ۱۳۳۹ مطابق نوزدهم برج اسد ۱۳۰۰

مجلس دوساعت و ربع قبل از ظهر در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید.

رئیس - صورت مجلس پریروز صبح که خوانده شده بود قبلاً قرائت میشود بعد صورت جلسه پریروز عصر (صورت مجلس صبح سه شنبه را شاهزاده نصرت الدوله قرائت نمودند).

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقای آقا سید یعقوب - در آنجائی که نوشته شده است برای جمع بین رأی مجلس و نظریه آقای سلیمان میرزا دیگر مخالفی نیست. گفتند خیر. صورت مجلس صبح تصویب شد در اینوقت صورت مجلس عصر سه شنبه قرائت شد

رئیس - نسبت باین صورت مجلس اعتراضی هست یا نیست (اظهاری نشد) مخالفی نیست تصویب شد راپورت راجع به آقای آقا میرزا طاهر تنکابنی که سابق قرائت شد طبع و توزیع شده است مخالفی نسبت بآن هست؟

محمد هاشم میرزا - خیلی متأسفم که دوره های دیکتاتوری و فترت های مشوم این چندساله (که در حقیقت از سال ۱۳۳۴ شروع شده و به اول سرطان ۱۳۳۹ خاتمه پذیرفته است) بعضی لطمات و صدمات به ملت زده و پاره شایعات و گفتگوها نسبت به بعضی به میان آمده است که در موقع رأی دادن به يك و کيل که داخل جریانات بوده و قهراً برای بعضی اشخاص تأمل حاصل میشود صرف نظر از این